KORXONA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA INSON KAPITALIDAN YUQORI SAMARALI FOYDALANISH

Quchqorov Hojimurod Turg'unboy o'g'li
E-mail: hojimurodquchqorov645@gmail.com
https://doi.org/10.5281/zenodo.23212547

Annotatsiya

Ushbu tezisda korxona raqobatbardoshligini ta'minlashda inson kapitalidan yuqori samarali foydalanishning iqtisodiy va tashkiliy jihatlari yoritilgan. Zamonaviy iqtisodiyotda korxonaning bozordagi mavqei nafaqat moddiy-texnik baza va moliyaviy imkoniyatlarga, balki mavjud inson resurslaridan qay darajada samarali foydalanilishiga ham bog'liq. Tadqiqotda xodimlarning kasbiy salohiyati, mehnat unumdorligi, korporativ bilimlardan foydalanish, raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish va xodimlarni korxona strategik maqsadlariga jalb etish masalalari tahlil qilinadi. Inson kapitalidan samarali foydalanish natijasida mehnat unumdorligini oshirish, xarajatlarni optimallashtirish, innovatsion faoliyatni jadallashtirish va mahsulot yoki xizmat sifatini yaxshilash imkoniyatlari asoslab berilgan. Shuningdek, korxonalarda inson kapitalini boshqarish samaradorligini oshirish bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: inson kapitali, raqobatbardoshlik, mehnat unumdorligi, inson resurslari, innovatsiya, raqamli ko'nikmalar, korporativ bilim, strategik boshqaruv.

Abstract

This thesis examines the economic and organizational aspects of effective human capital utilization as a factor in improving enterprise competitiveness. In the modern economy, a company's market position depends not only on its financial and technological resources but also on how effectively it utilizes its human resources. The study focuses on professional potential, labor productivity, organizational knowledge, digital skills, and employee involvement in achieving strategic objectives. Effective utilization of human capital contributes to higher labor productivity, cost optimization, accelerated innovation, and improved product and service quality. The thesis also develops practical recommendations for improving the effectiveness of human capital management in enterprises.

Keywords: human capital, competitiveness, labor productivity, human resources, innovation, digital skills, organizational knowledge, strategic management.

Аннотация

В данном тезисе рассматриваются экономические и организационные аспекты эффективного использования человеческого капитала как фактора повышения конкурентоспособности предприятия. В современных условиях положение предприятия на рынке зависит не только от финансовых и технологических ресурсов, но и от эффективности использования человеческих ресурсов. Особое внимание уделяется профессиональному потенциалу работников, производительности труда, организационным знаниям, цифровым навыкам и вовлечению сотрудников в достижение стратегических целей предприятия.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Эффективное использование человеческого капитала способствует повышению производительности труда, оптимизации затрат, ускорению инновационной деятельности и улучшению качества продукции и услуг. В работе также представлены практические рекомендации по повышению эффективности управления человеческим капиталом на предприятиях.

Ключевые слова: человеческий капитал, конкурентоспособность, производительность труда, человеческие ресурсы, инновации, цифровые навыки, организационные знания, стратегическое управление.

Kirish

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida korxonalar o‘rtasidagi raqobat tobora ko‘proq bilim, kompetensiya va innovatsion imkoniyatlar asosida shakllanmoqda. An’anaviy ishlab chiqarish omillari korxonaning faoliyat yuritishi uchun zarur bo‘lsa-da, ularning o‘zi uzoq muddatli raqobat ustunligini kafolatlay olmaydi. Shu sababli korxona ixtiyoridagi inson kapitalidan samarali foydalanish strategik ahamiyat kasb etmoqda.

Inson kapitalining qiymati faqat xodimning ma’lumoti yoki kasbiy malakasi bilan belgilanmaydi. Xodimning muammolarni hal qilish qobiliyati, yangi texnologiyalarni o‘zlashtirishi, jamoada ishlashi, tashabbus ko‘rsatishi va korxona bilimlaridan foydalanishi ham tashkilotning iqtisodiy natijalariga ta’sir ko‘rsatadi.

Korxona uchun muhim masala faqat malakali xodimlarni ishga qabul qilish emas, balki ularning mavjud salohiyatidan maksimal darajada foydalanishdir. Buning uchun mehnat jarayonlarini to‘g‘ri tashkil etish, vakolatlarni oqilona taqsimlash, xodimlarning tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlash va ularning natijadorligini obyektiv baholash mexanizmlarini shakllantirish talab etiladi.

Asosiy qism

Inson kapitalidan yuqori samarali foydalanish, avvalo, xodimning salohiyati bilan korxonaning strategik vazifalari o‘rtasida muvofiqlikni ta’minlashni nazarda tutadi. Agar xodimning bilim va ko‘nikmalari uning egallab turgan lavozimi talablariga mos kelmasa yoki mavjud kompetensiyalardan foydalanish imkoniyati cheklansa, inson kapitaliga sarflangan mablag‘larning qaytimi ham pasayadi.

Korxonalarda inson kapitalidan foydalanish samaradorligini baholashda mehnat unumdorligi, xodimlar almashinuvi darajasi, ish vaqtining samarali foydalanilishi, yangi g‘oyalar soni, ichki lavozimiy o‘sish va xodimlarning korxona faoliyatiga jalb etilish darajasi kabi ko‘rsatkichlardan foydalanish mumkin. Mazkur ko‘rsatkichlar korxonaga inson resurslaridan foydalanishdagi mavjud muammolarni aniqlash va tegishli boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkonini beradi.

Ayniqsa, raqamlashtirish jarayonlari inson kapitaliga qo‘yiladigan talablarni o‘zgartirmoqda. Zamonaviy korxonada xodim nafaqat o‘z kasbiy vazifalarini bajarishi, balki raqamli vositalardan foydalanish, ma’lumotlarni tahlil qilish va yangi texnologiyalarga moslashish qobiliyatiga ham ega bo‘lishi kerak. Shu sababli korxonalarda raqamli kompetensiyalarni shakllantirish inson kapitalidan samarali foydalanishning muhim yo‘nalishlaridan biridir.

Bundan tashqari, korxonaning ichki bilimlarini saqlash va ulardan foydalanish ham raqobatbardoshlikka ta’sir qiladi. Tajribali xodimlarning bilimlari faqat individual darajada qolib ketmasdan, korxonaning umumiy tashkiliy bilimiga aylantirilishi lozim. Buning uchun ichki treninglar, mentorlik, ish jarayonlarini hujjatlashtirish va tajriba almashish tizimlaridan foydalanish mumkin.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Inson kapitalidan samarali foydalanishning yana bir muhim jihati xodimlarni korxona strategik maqsadlariga jalb etishdir. Xodim o‘z mehnatining korxona umumiy natijasiga qanday ta’sir ko‘rsatishini tushunganida uning mas’uliyati va tashabbuskorligi oshishi mumkin. Shu sababli boshqaruv tizimida aniq maqsadlar, o‘lchab bo‘ladigan natijalar va shaffof baholash mezonlarining mavjudligi muhim hisoblanadi.

Korxona raqobatbardoshligini oshirish uchun inson kapitalidan foydalanish quyidagi yo‘nalishlarda takomillashtirilishi mumkin:

1. xodimlarning kompetensiyalarini muntazam baholash;
2. lavozim talablari va xodim salohiyati o‘rtasidagi nomuvofiqlikni kamaytirish;
3. raqamli va texnologik ko‘nikmalarni rivojlantirish;
4. tajribali xodimlarning bilimlarini korxona ichida tarqatish;
5. natijaga asoslangan rag‘batlantirish tizimini takomillashtirish;
6. xodimlarning innovatsion takliflarini qo‘llab-quvvatlash;
7. mehnat unumdorligini muntazam monitoring qilish.

Mazkur mexanizmlarning kompleks qo‘llanilishi korxonaning inson kapitalidan olinadigan iqtisodiy samarani oshirishga xizmat qiladi. Natijada bir xil resurslar sharoitida yuqoriroq mehnat unumdorligi, tezroq qaror qabul qilish, innovatsiyalarni joriy etish va mijozlar talabiga moslashish imkoniyati paydo bo‘ladi.

Xulosa

Korxonaning zamonaviy raqobat muhitidagi barqarorligi ko‘p jihatdan inson kapitalidan qanday foydalanilishiga bog‘liq. Inson kapitalini faqat xodimlarni o‘qitish yoki malakasini oshirish bilan cheklash yetarli emas. Muhim vazifa mavjud bilim, tajriba va kompetensiyalarni korxonaning real iqtisodiy natijalariga aylantirishdan iborat.

Shu nuqtayi nazardan, korxonalarda inson kapitalidan yuqori samarali foydalanish uchun kompetensiyalarni baholash, mehnat unumdorligini monitoring qilish, raqamli ko‘nikmalarni rivojlantirish, korporativ bilimlarni boshqarish va xodimlarning innovatsion tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlash tizimlarini rivojlantirish maqsadga muvofiqdir. Inson kapitalining samarali boshqarilishi korxonaga mavjud resurslardan unumli foydalanish, o‘zgaruvchan bozor sharoitlariga tez moslashish va uzoq muddatli raqobat ustunligini shakllantirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Becker, G. S. (1993). Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education. University of Chicago Press.
2. Porter, M. E. (1985). Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. Free Press.
3. Schultz, T. W. (1961). Investment in Human Capital. The American Economic Review, 51(1), 1–17.
4. Armstrong, M. (2020). Armstrong’s Handbook of Human Resource Management Practice. Kogan Page.
5. World Bank. (2019). World Development Report 2019: The Changing Nature of Work. World Bank.
6. OECD. (2019). OECD Skills Strategy 2019: Skills to Shape a Better Future. OECD Publishing.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.